

De inzet van algoritmische systemen en de rol van de wetgevings- en overheidsjurist

Prof. mr. dr. Jurgen Goossens – Hoogleraar Staatsrecht – Projectleider CHAIN

MONTAIGNE
CENTRE

Congres VJK & VJR – 30 mei 2024

‘Kunstmatige en menselijke intelligentie: zijn gemeente- en rijksjuristen klaar voor de toekomst?’

Op het programma

- I. Relatie tussen bestuur en recht
- II. Opkomst van de algoritmische administrative state
- III. Impact van algoritmisch besturen
- IV. Het belang van de jurist bij een 'geïntegreerde by design-benadering'

I. Relatie tussen bestuur en recht

Paradigmashifts in organisatie openbaar bestuur en belang van het (publiek)recht

Legaliteitsbeginsel:
recht = grondslag
en normering van
publiek gezag

Diffuse verantwoordelijkheden en
regelgeving, publieke
ontevredenheid, gebrekkige
rechtsbescherming

II. Opkomst algoritmische administratieve state

Algoritme

set (computer)instructies die een bepaalde taak uitvoeren

berekenen

classificeren

voorspellen

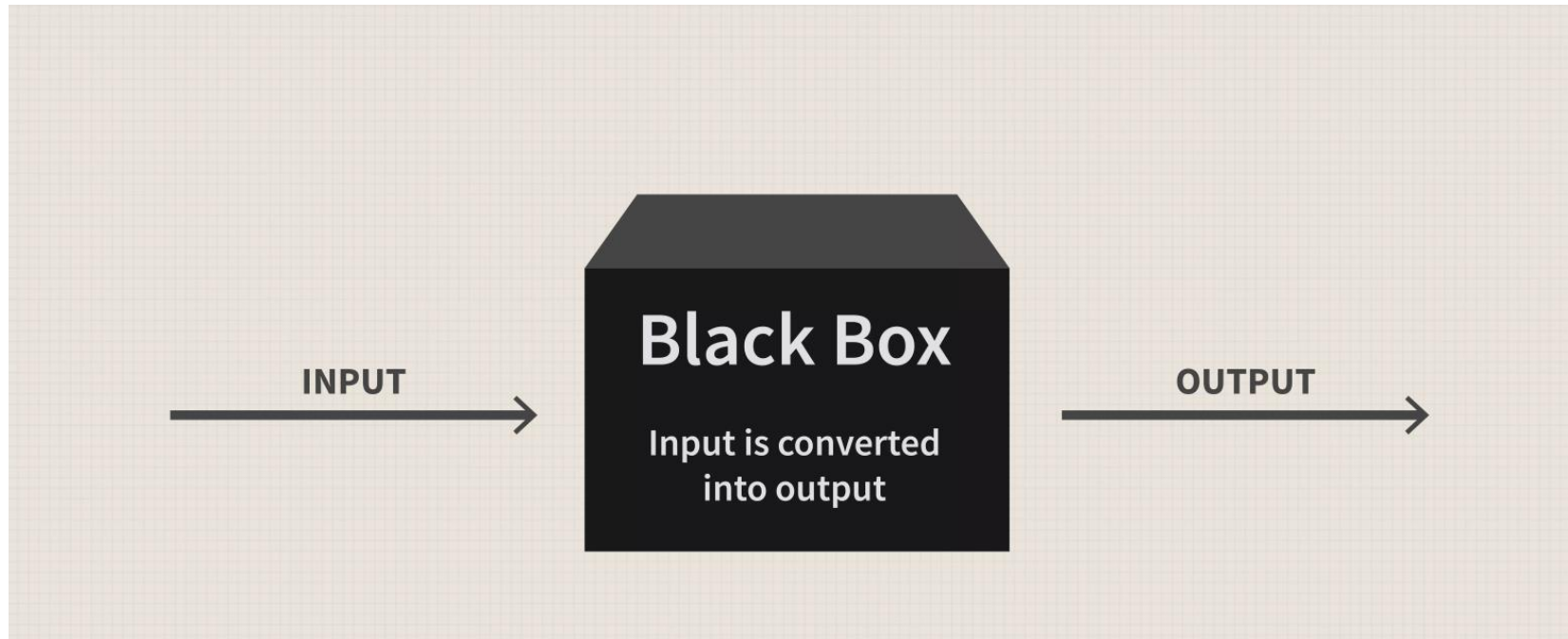
Rule-based algoritmen

'als x, dan y' - beslisboom

Zelflerende algoritmen

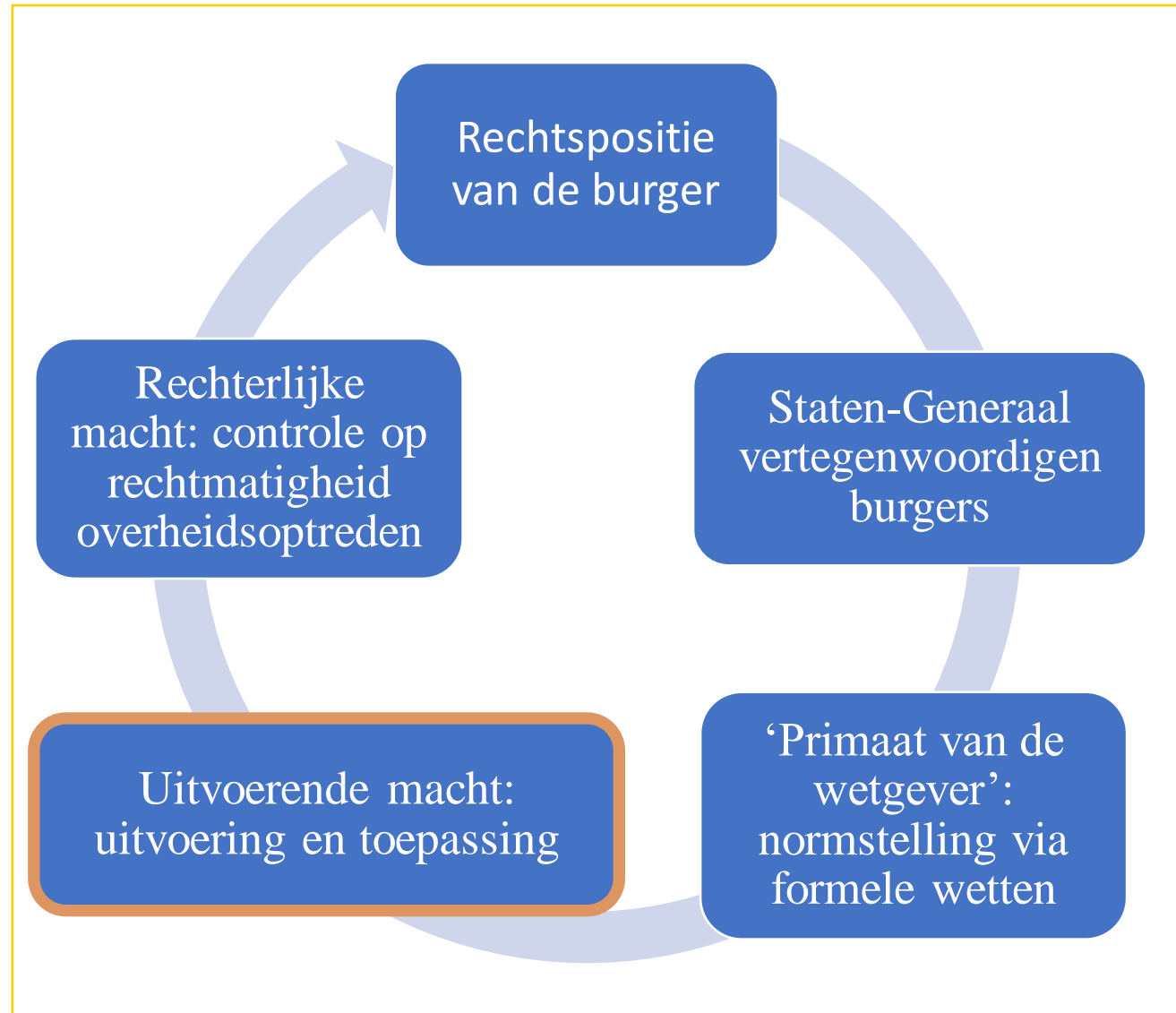
AI/(un)supervised/machine/deep learning

Algoritmische besluitvorming

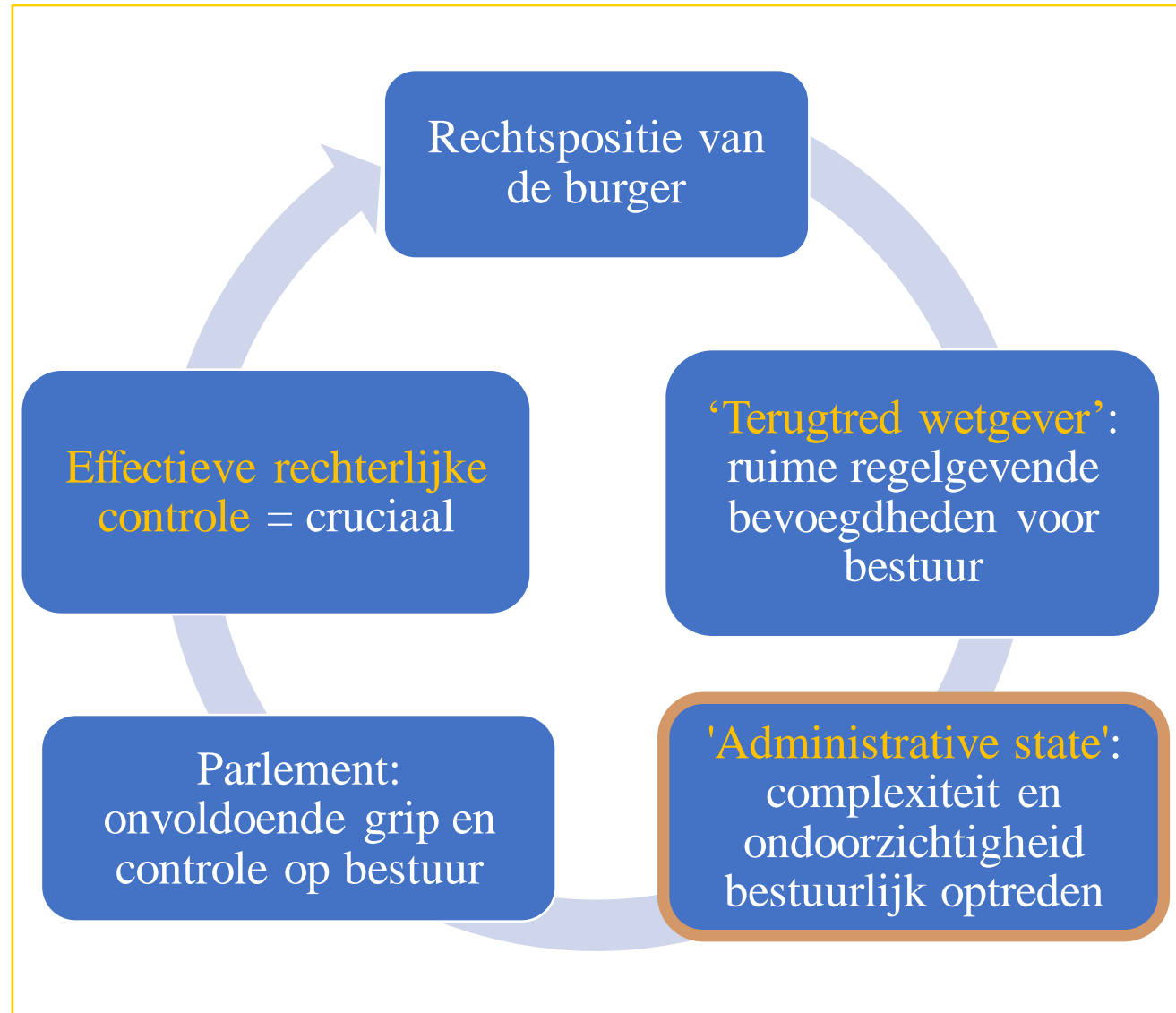

**Transparantie, uitlegbaarheid,
accountability, privacy, bias**

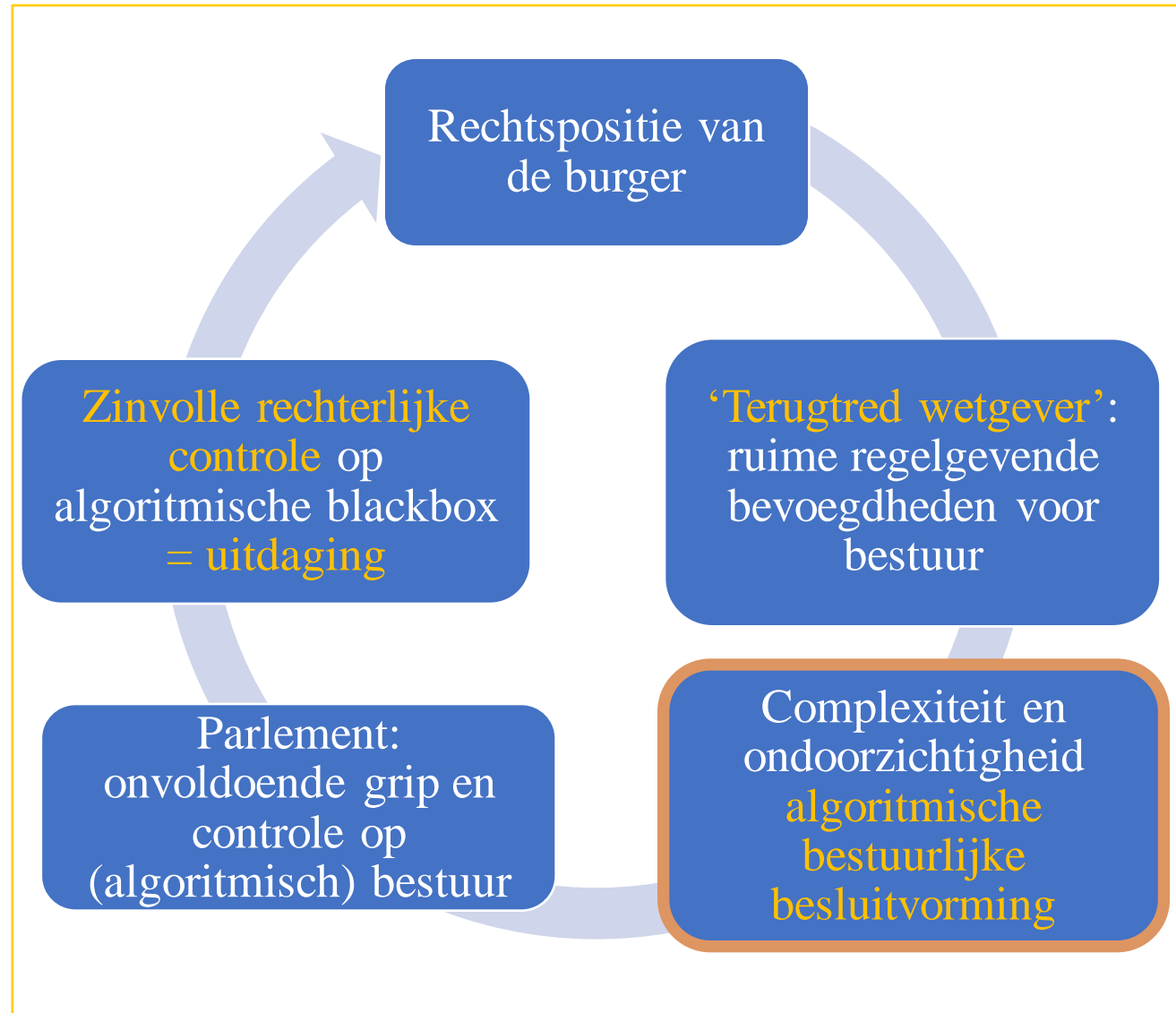
Democratische rechtsstaat

Administrative state

Algoritmische administrative state

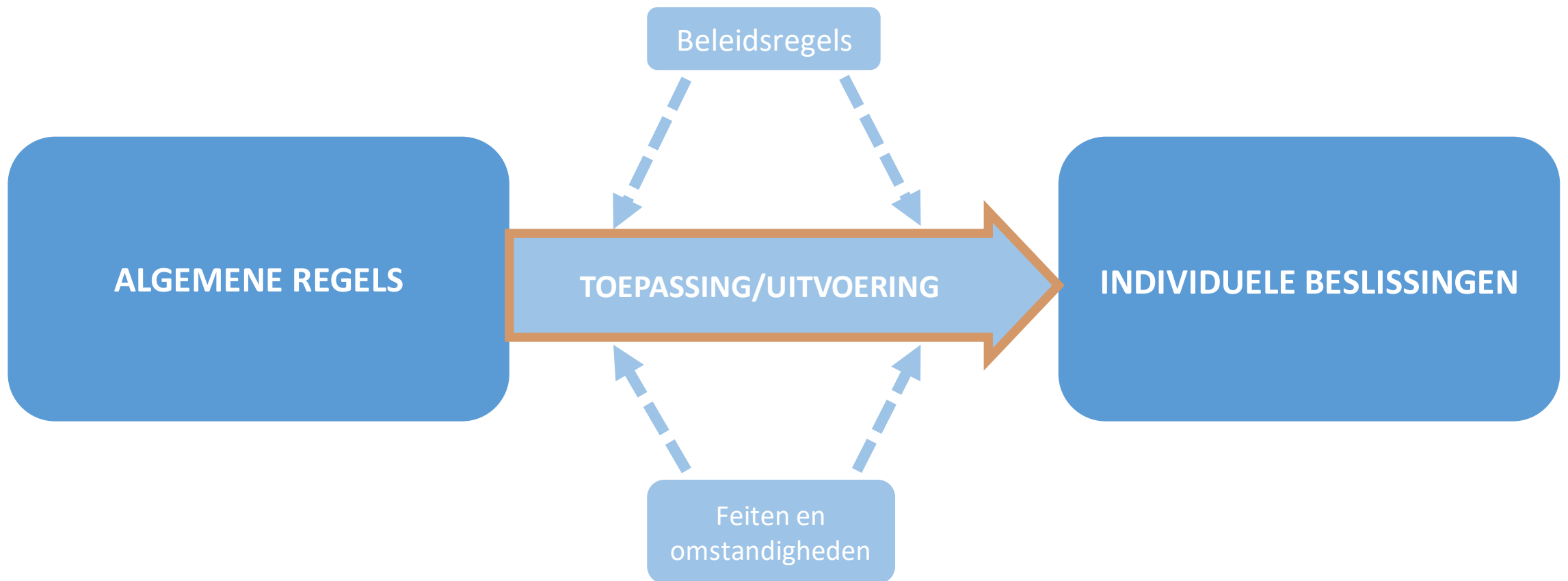

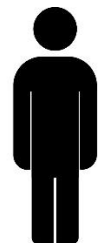

III. Impact van algoritmisch besturen

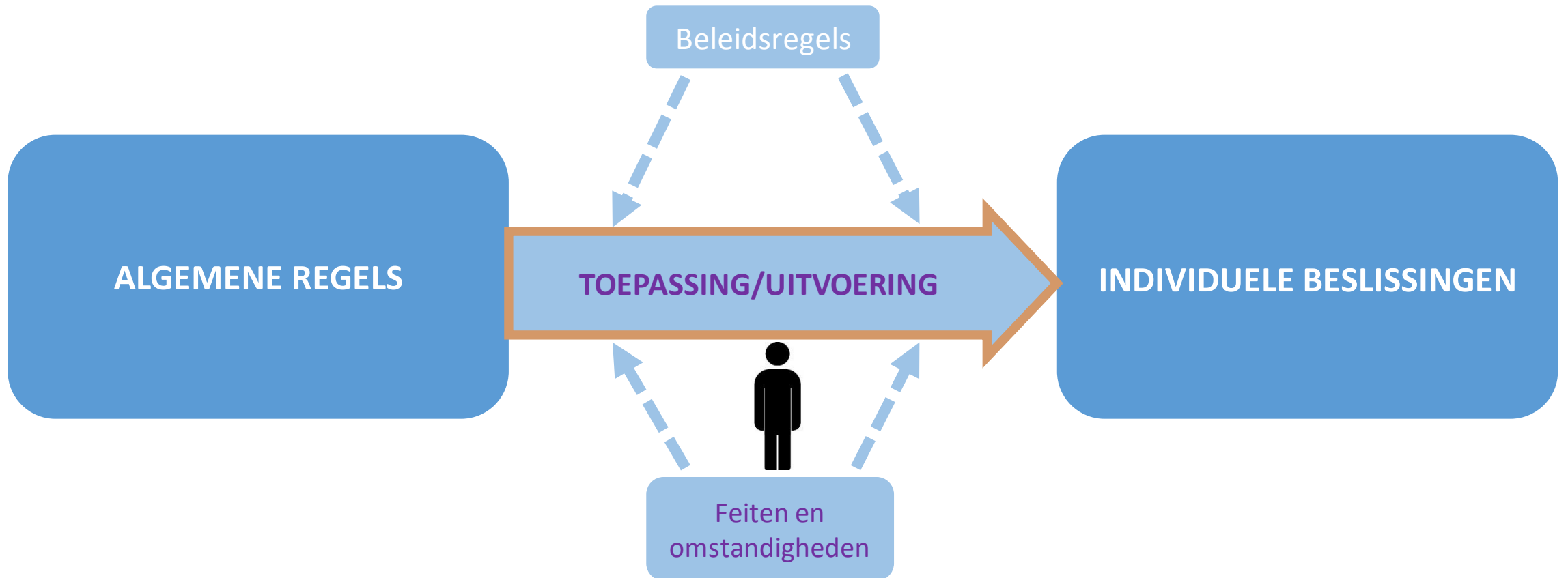
ALGEMENE REGELS

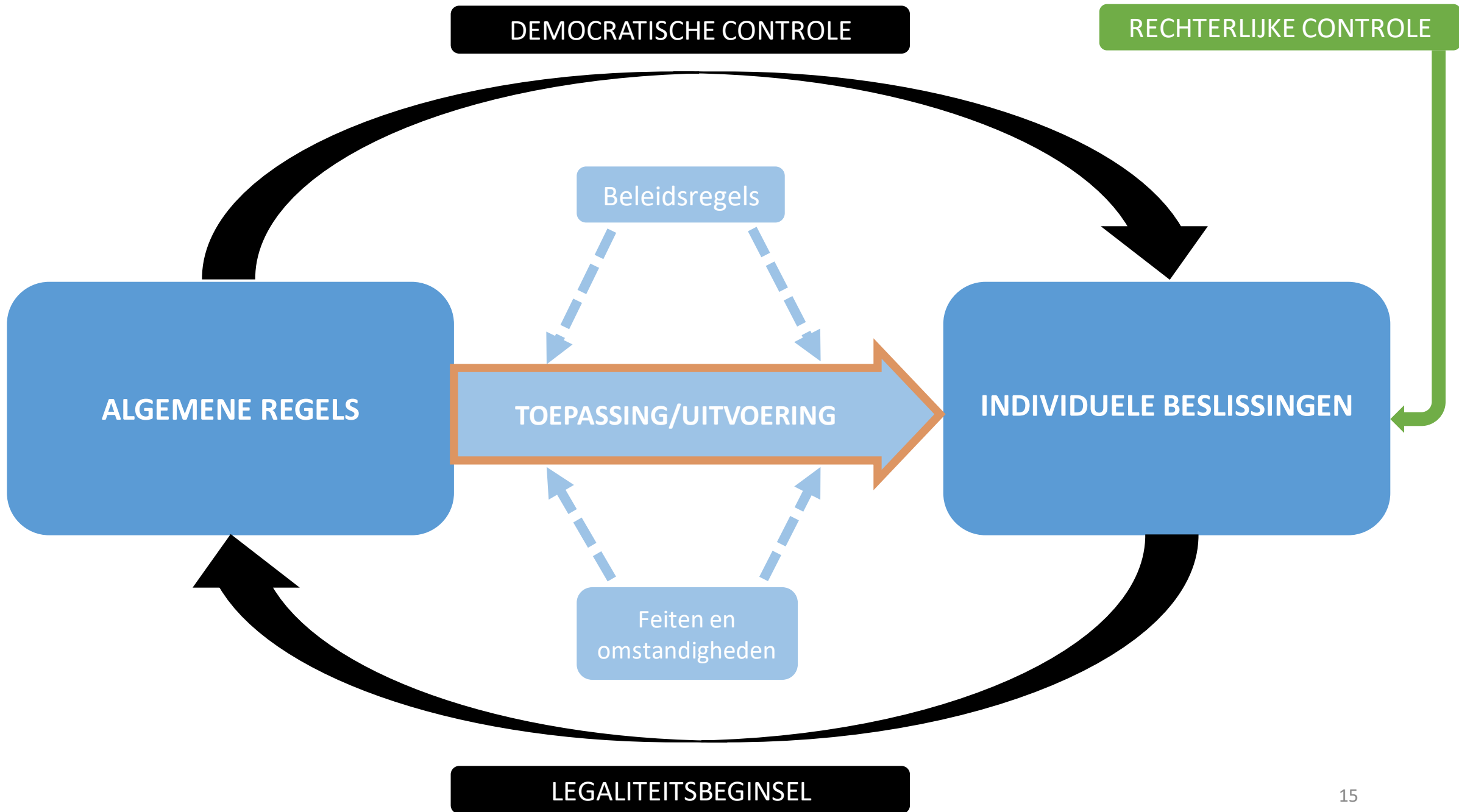
INDIVIDUELE BESLISSINGEN

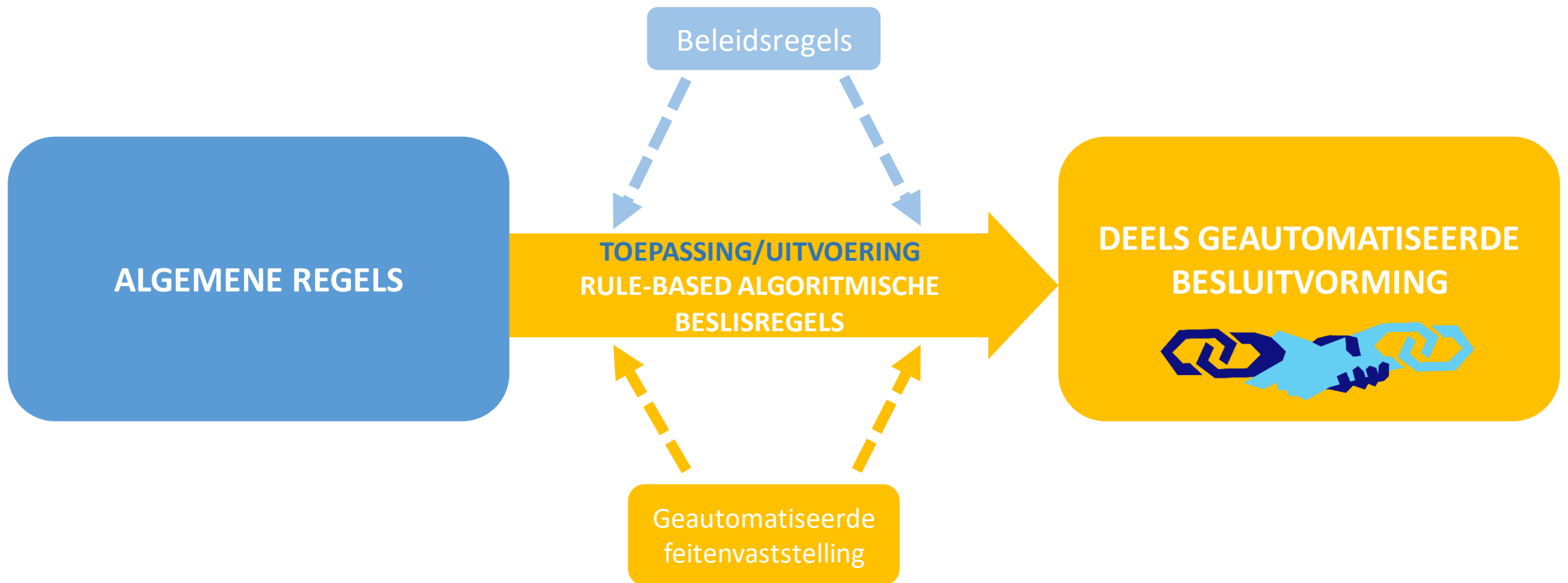

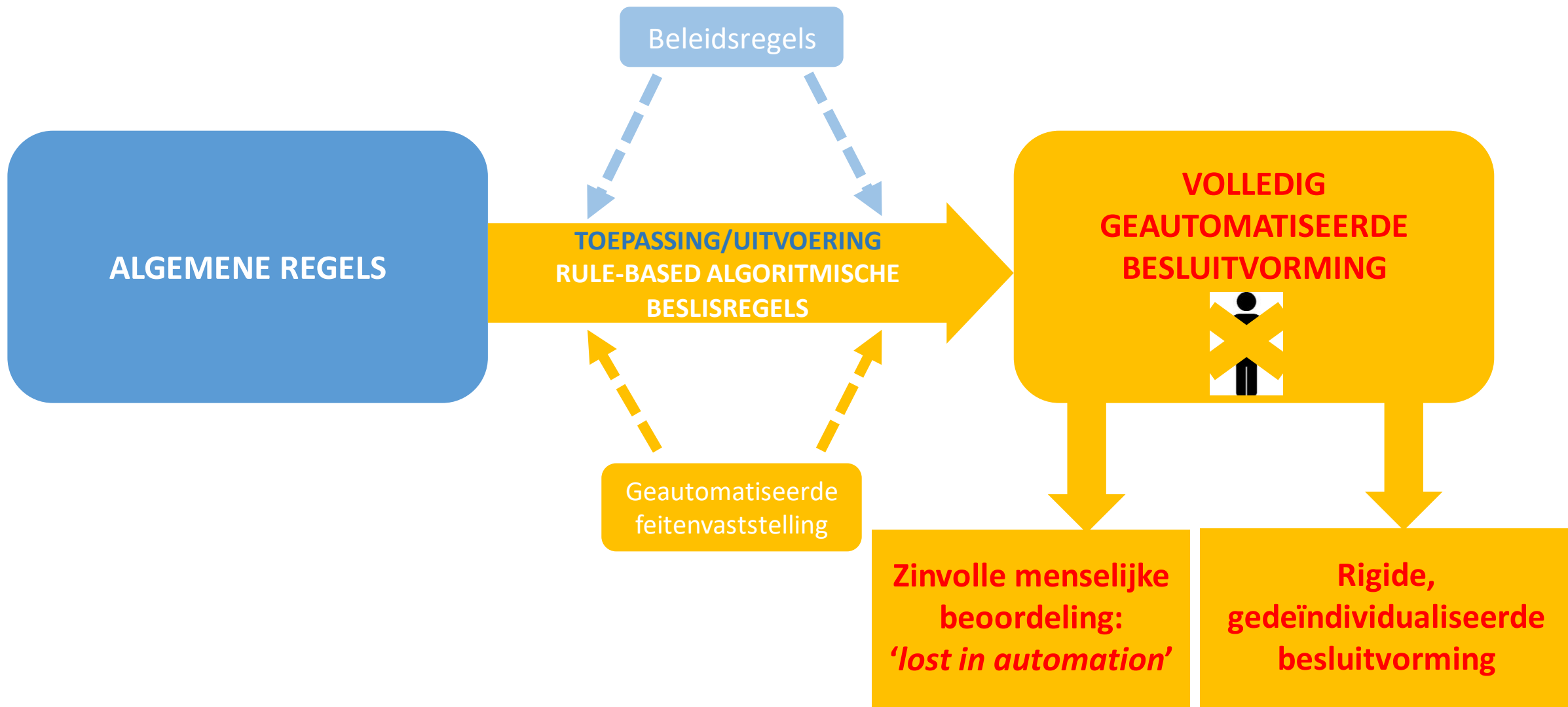

Mensenwerk

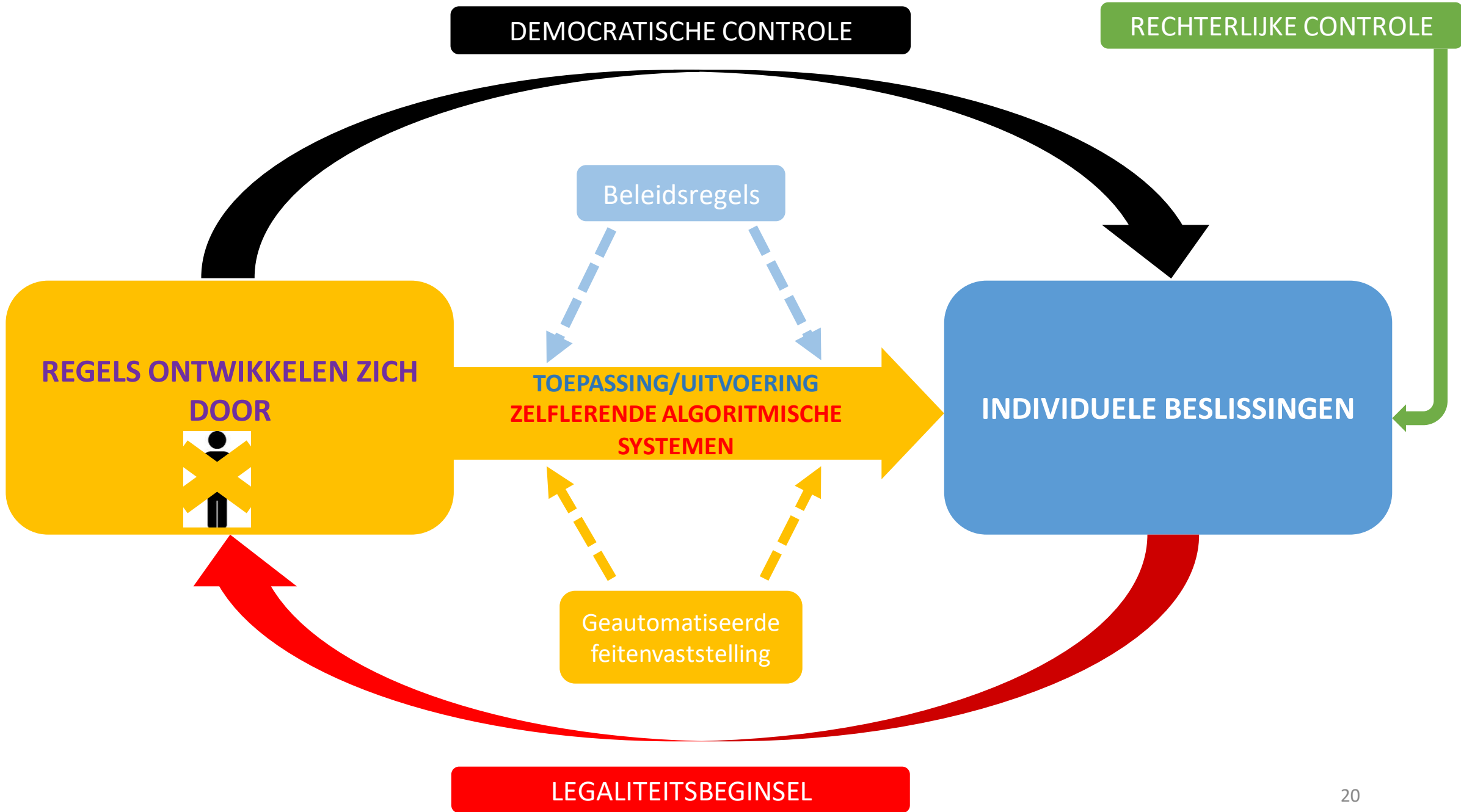

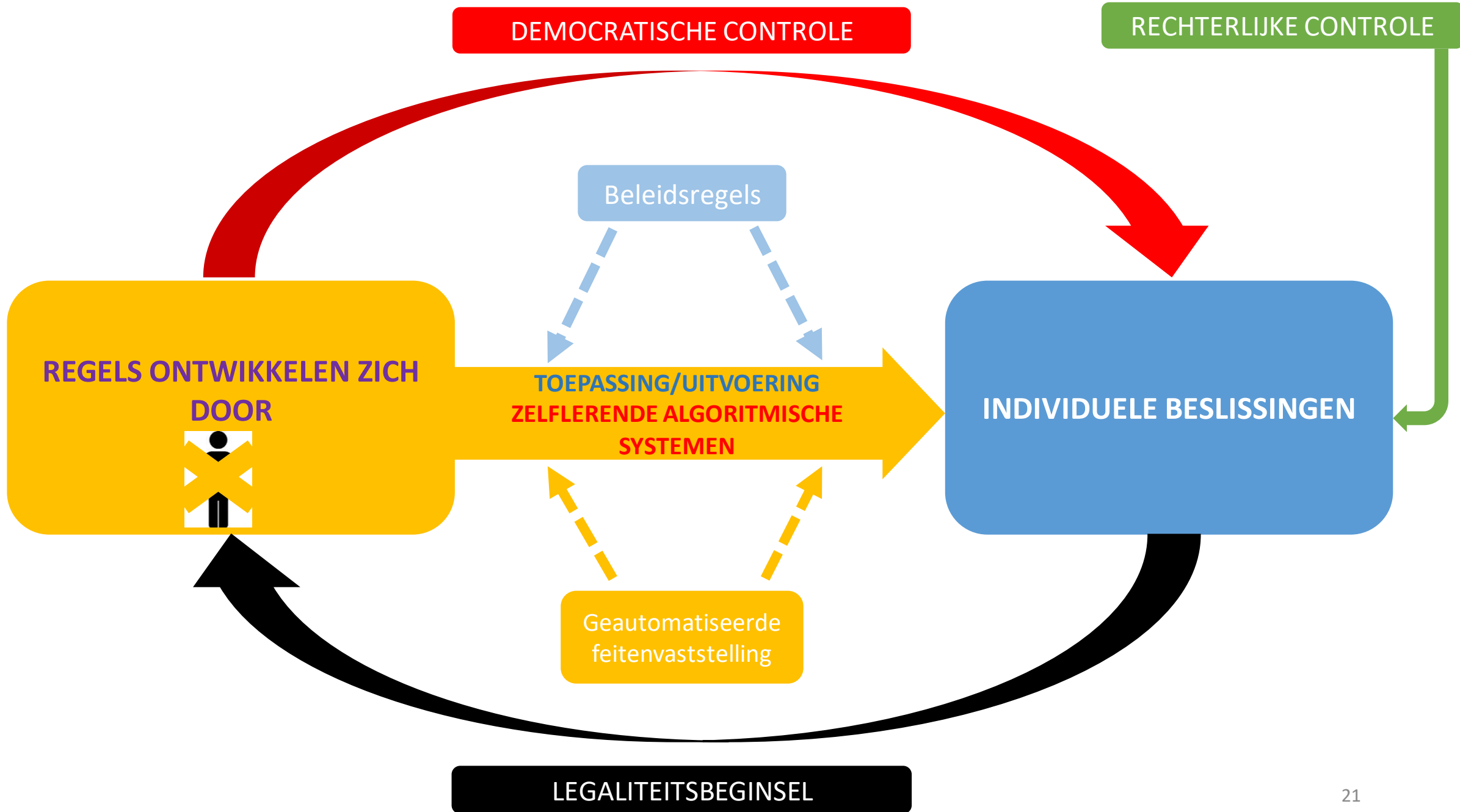
Normen van behoorlijk bestuur

- hoorplicht
- plicht tot belangenafweging & evenredigheidsbeginsel
- motiveringsbeginsel
- zorgvuldigheidsbeginsel
- vergewisplicht
- verplichting af te wijken van een beleidsregel indien de gevolgen voor de belanghebbenden onevenredig zijn in verhouding tot het doel
- plicht tot individuele heroverweging in de bezwaarschriftprocedure

*"De commissie is met name geraakt door het tot in oktober 2019 wegedeneren van algemene beginselen van behoorlijk bestuur, die zouden moeten dienen als **stootkussen** en **beschermende deken** voor mensen in nood."*
(Eindverslag parlementaire ondervragingscommissie kinderopvang, Kamerstukken II 2020-2021, n. 35510, nr. 2, p. 7-8)

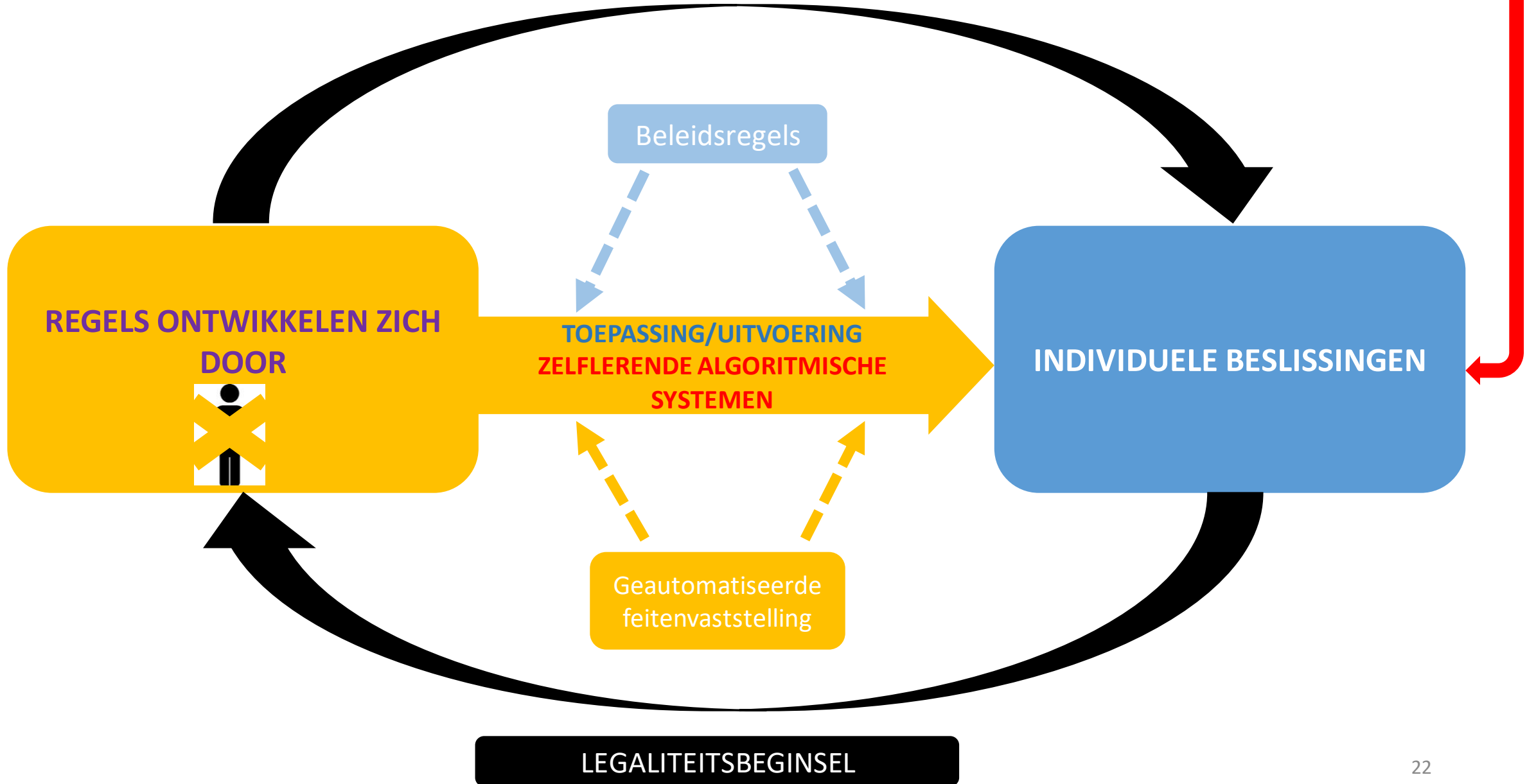

DEMOCRATISCHE CONTROLE

RECHTERLIJKE CONTROLE

IV. Het belang van de jurist bij een 'geïntegreerde by design-benadering'

Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen

AARvS 31 augustus 2018

Tegen die achtergrond adviseert de Afdeling om:

- de abbb, en in het bijzonder het motiveringsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel, verscherpt te interpreteren in de context van digitalisering
- maatwerk en "menselijke" heroverweging in de bezwaarfase van geautomatiseerd tot stand gekomen besluiten te bevorderen
- een nieuw abbb - het recht op toegang tot en zinvol contact met de overheid - nader te ontwikkelen en te operationaliseren
- ICT en uitvoering vanaf het begin onderdeel te doen zijn van het (multidisciplinair) voorbereiden van wet- en regelgeving en daar het wetgevingsproces op in te richten

Kabinet voorkomt stapelen boetes bij mensen met schulden

Den Haag, 4 februari 2020, 10:30 uur — Mensen die hun boetes wel willen betalen maar dat door problematische schulden niet kunnen, krijgen voortaan meer ademruimte. Minister Dekker (Rechtsbescherming) komt namelijk per 1 april 2020 met een zogenoemde noodstopprocedure bij het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB). Deze moet voorkomen dat deze mensen verder in de problemen komen.

THE FINANCIAL EMERGENCY BRAKE

BRAKE

CJIB app provides citizens with a GDPR-proof way to declare payment inability

Rode Knop geeft rust en ruimte voor inwoners met schulden

De dreiging die constant boven je hoofd hangt, niet meer weten hoe je het op moet lossen, vanwege de stress dan maar de kop in 't zand steken ... voor veel mensen met schulden een herkenbare situatie. Dat moet anders kunnen. Bijvoorbeeld met de Rode Knop.

Door: Quita Hendrison

Marjolein Boonstra is opgavemanager innovatie bij het CJIB. Ze ziet een duidelijke tendens: "Politiek en samenleving zeggen: houd rekening met de persoonlijke context van mensen met schulden. Dat is voor het CJIB een relevant geluid, want ook wij hebben de ambitie om meer persoonsgericht te werken. Maar om dat te kunnen doen moeten we twee vragen helder krijgen.

Schuldpauze geeft tijd om oplossing voor schulden te zoeken

NVVK en gemeenten starten ontwikkeling Landelijke Schuldpauzeknop

7 april 2022

Wie schulden heeft, moet de mogelijkheid krijgen schuldeisers, deurwaarders en incassobureaus tijdelijk even op afstand te houden. Zo'n schuldpauze moet eenvoudig kunnen starten. Iedereen die zich vanwege schulden gemeld heeft bij zijn gemeente zou de Schuldpauzeknop in moeten kunnen drukken. Dat vinden de NVVK en de gemeenten Amsterdam, Den Haag en Eindhoven. Samen leggen ze vandaag bij minister Carola Schouten voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen een voorstel neer voor de ontwikkeling van een Landelijke Schuldpauzeknop.

Den Haag en Eindhoven experimenteren al met een [Rode Knop](#), samen met het CJIB. [Het CJIB zelf introduceerde eerder al landelijk een Noodstop-procedure](#), en Amsterdam ontwikkelde een lokale [Pauzeknop](#). De NVVK werkt binnen het project [Schuldenrust](#) aan het snel [opschorten van incasso-activiteiten](#) zodra iemand zich gemeld heeft voor schuldhulp. In de convenanten die de NVVK met schuldeisers sluit, is snelle schuldenrust ook een belangrijk onderwerp.

RREW Voorstel tot besluitvorming

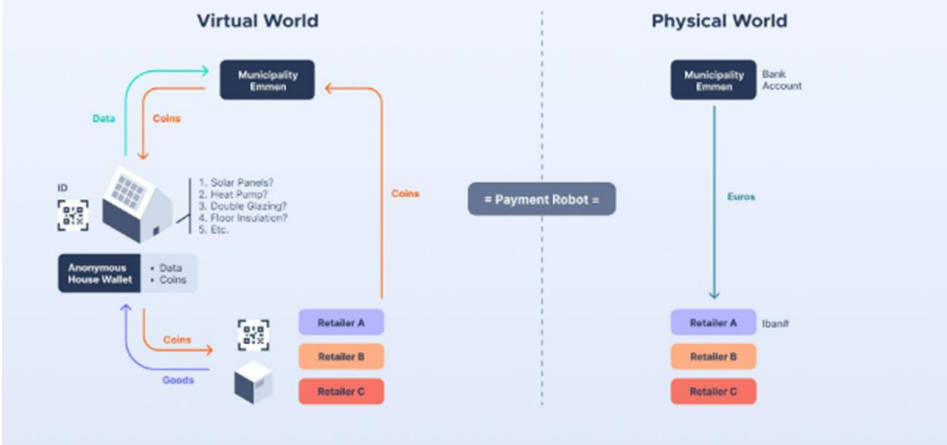
College	Portefeuillehouder: R. van der Weide			
Steller: J. Smalbil tel.nr.: 0591 689349 paraaf: datum: 22 februari 2021	Teamleider naam en paraaf	Directiestaf / Concern-control	Portefeuillehouder	Gemeente-secretaris
Team: Beleid Leefomgeving	Datum:	Datum:	Datum:	Datum:
Onderwerp: Aanvaarden subsidie Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)	Zaaknummer 57528-2021	Openbaar: O	Volgnr. 21/246	

Voorgesteld besluit:

- De toegekende subsidie van € 490.700 uit de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) te aanvaarden.
- De middelen via een begrotingswijziging toe te voegen aan de begroting.

EnergieKnip

A local cryptocurrency for a sustainability project of the municipality of Emmen, The Netherlands. Residents get rewarded for sharing sustainability properties of the house they live in with the municipality. Emmen uses this data to improve future policy and make better decisions.

René van der Weide
Vice-mayor Gemeente Emmen

"a transaction with the EnergieKnip-app is as easy as saving energy, anyone can do it."

So can you!

Enkele bevindingen uit empirisch onderzoek

- Waar is de jurist?
- Awb? Abbb?
- Hyperfocus op AVG
- 'De jurist als struikelblok'
- Veel informele afspraken

Naar een geïntegreerde by design benadering

- Vertrouwen in de overheid en vertrouwen in technologie zijn fragiel
- Rechtsstaat (incl. legaliteit): legal compliance
- Publieke waarden
- Socio-technologische systemen

Legal compliance +
publieke waarden

Multidimensionale
aanpak

Burgerperspectief

By design
approach